

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VI. Potest Deus ordinare ea, quæ ex natura sua ordinata non sunt,
absque aliqua variatione physica ipsorum objectorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

quam rationem illius actus distingui posse in varias rationes inadaquatam & precisam, quæ illi conveniunt, quatenus præcisè ad hoc aut illud objectum terminatur: nam implicat in terminis, dicere, quod ut terminatur ad objectum, absolute independens ab altero objecto, etiam terminetur ad alterum. Et ita (inquit Smif. sup. n. 39.) quia omnis finis, volitio à Deo, absolute est independens à mediis, volitio divina ad illum ut sic terminata, non necessariò ad media terminatur; nec est intentio præse dicta, id est, volitio finis sub ratione finis; sed absoluta volitio ejus, quod est finis, quæ potest largè intentioni nominari: si tamen de factò finis sit obtinendus per media, volitio divina ob suam comprehensivam perfectionem, etiam terminatur (licet alià terminatione secundum rationem) ad media, quibus re ipsa consequendus est finis, & sic habet rationem intentionis præse sumptæ, vel electionis; intentionis, quatenus directè terminatur ad finem sub ratione finis; electionis verò, quatenus directè ad media terminatur, ut antè expositum est. Hæc Theod. Quæres: utrum possit dari decretum liberum Dei, absque variatione physica objecti: quod aliis verbis sic explicatur: An Deus possit ordinare suam voluntatem, in ratione finis, & mediis, objecta, quæ ex natura sua non sunt ordinata, sed solum habent capacitatem, ut ordinentur, absque aliqua variatione physica ipsorum objectorum. Sed quæ (inquis) resolutio?

CONCLUSIO VI.

Potest Deus ordinare ea, quæ ex natura sua ordinata non sunt, absque aliqua variatione physica ipsorum objectorum.

74. *Probatur.* Ita Smif. tract. 3. disp. 3. num. 31. ejus verba vide sup. Conclus. 4. Idem sentit Felix de Volunt. Dei cap. 4. diff. 4. num. 2. cum Scoto, & Aliis, quos citat. Et, inquit, docent omnes, qui asserunt, de potentia Dei posse hominem emundari à peccato, absque physica mutatione ipsius peccatoris. De qua doctrina vide me Parte 3. Theol. Sacrament. Disp. 6. Sect. 5. Conclus. 8. & citius cognosces veritatem hujus Conclus. quæ Probatur primò: nam (inquit præfatus Auctor) Deus potest absolvere aliquem à voto, quo tenebatur, per solam liberam cessionem juris sui; in quo casu nulla esset physica mutatio in vovente, & tamen esset liberum decretum Dei. Respondent Adversarii: nullo modo hominem posse esse absolutum à voto, donec Deus revelet alicui personæ, vel voventi, talem relaxationem voti; nam voluntas revelandi necessariò oritur ex illa relaxatione: imò revelatio est fundamentum denominationis relaxationis, & relaxatio, ac revelatio non sunt duæ volun-

tates efficaces in Deo; sed una tantum; quia nequit una esse sine altera. Sed contrà (inquit Felix sup.) licet cognitio revelationis absolute à voto necessaria sit in vovente, ut non peccet ex conscientia erronea; tamen revelatio præsupponit relaxationem voti, ut patet in humanis; nam quandò Papa dispensat, vel annullat, votum irritum est, & ablatum, nobis etiam ignorantibus; revelatio enim habet pro objecto relaxationem voti, & consequenter præsupponitur ante revelationem. Ex quo constat, quod revelatio neque est fundamentum relaxationis, cum hæc sit prior illà, & fundamentum sit prius quàm forma; neque est una & eadem voluntas, cum revelatio præsupponat relaxationem voti. Sic ille; an efficaciter, tu videris.

Et continuò subjungit aliam probationem suæ & nostræ doctrinæ hisce verbis: Nam Deus, absque variatione physica in objectis, ordinat merita Christi Domini ad nostram justificationem, & Sacramenta ad nostram sanctificationem, & nostra merita ad nostram glorificationem, quæ omnia ex natura sua non sunt ordinata in hos fines, etiamsi habeant capacitatem, ut ordinentur. Ita Felix post Smifing, ut sup. vidimus. Sed quid ad hæc exempla Adversarii? Respondent; quod merita Christi &c. habent ex natura sua proportionem, & quasi naturalem exigentiam ad fines prædictos; & ita ordinem decretorum horum, non ex voluntate Dei; sed ex natura objectorum desumendum esse. Sed contrà (inquit Felix sup. num. 3.) licet merita Christi Domini &c. habeant talem exigentiam; tamen non sunt actu ordinata in tales fines: ergo ut actu ordinentur, indigent Dei ordinatione; sicut eadem Christi merita habent exigentiam, ut acceptentur pro Angelorum peccatis, & tamen non fuerunt pro illis acceptata. Ita hic Auctor. Quæro ego; quam, quæso, exigentiam habet ablutus infans ad remissionem peccati originalis? Et tamen ad eam assumpta est à Deo. Hinc respondent

secundò Adversarii; quod ad novum decretum sufficit mutatio physica in aliquo alio: v. g. ut opera Christi Domini dicantur ordinata ad justificationem aliquorum; necessarium est, ut Christus offerat illa pro ipsis; & ut opera nostra ordinentur in nostram glorificationem, & ut Sacramenta ordinentur in nostram sanctificationem, necessaria est revelatio facta alicui illius ordinationis. Sed contrà primò (inquit Felix sup.) illud de revelatione jam est explosum. Secundo, ut Deus opera Christi ordinet in nostram redemptionem, non indiget, ut Christus illa pro nobis offerat, ut de se patet. Sic ille. Sufficit, ut notat Smif. sup. illa sic acceptari, id est, Patrem decrevisse, postis istis dare hominibus; antecedente vel consequente voluntate, remissionem peccati, gratiam, & gloriam. Quod autem in illa acceptione

Impugnatur per Fel. licem.

75. *Alia probatio Conclus.*

Resp. Adversarii.

Improbatur à Felice.

Secunda responsio.

Argumentum contrà.

Pater dependat ab oblatione Christi, ex quo constat? Certè illa oblatio quid creatum est; porro decretum Dei nequit dependere à re creata; sic enim vilesceret.

76.
Tertia re-
sponso.

Respondent Adversarii: quòd in his casibus, licet non esset variatio physica in meritis Christi &c. quia eodem modo se habent, etiam ad tales fines non essent ordinata; esset tamen variatio physica in concursu seu causalitate, quà mediante Deus in tempore concurrat ad prædicta merita producenda: existimant enim, quòd licet res, quæ producitur, non varietur ex intentione producentis ob hunc aut illum finem, tamen causalitatem variari ex variatione finis; variari, inquam, actionem, non quoad esse essentialè ejus; sed solum quoad esse individuale; eò quòd actiones non specificentur à sine operantis, ut à termino, quem immediate producent. Porro causalitatem variari physice ex variatione finis, colligunt ex eo, quòd talis causalitas dicat intrinsecum ordinem ad finem à Deo intentum; vel ex hoc, quòd actiones, sumptæ pro causalitatibus seu fieri rei, dicant ordinem transcendentalem intrinsecum, non solum ad objecta; sed etiam ad principia per se ipsarum; & consequenter possint intrinsecè variari ex variatione principiorum per se, etiam si non varietur objectum. Unde variatur physice actio, quà Deus in tempore aliquid producit, ex eo, quòd varietur finis, propter quem illud producit; eò quòd variatio finis stare non potest absque diversitate (ex parte objecti) cognitionis, & intentionis divinæ, quæ sunt principium per se concurrans ad actiones, quibus Deus in tempore aliquid producit; & ad variationem physicam actionis sufficit diversitas principii per se illius.

An causalitas variatur physice ex variatione finis.

77.
Arguitur quòd non.
Primò.

Sed contrà (arguit Felix sup. n. 5.) actio media, quà in tempore Deus aliquid producit, nihil aliud est, quàm ipse terminus in fieri, qui producitur; & ita terminus productus per actionem, non differt à tali actione, ut res à re; sed est eadem res cum diverso statu, ut calefactio, & calor: ergo si in termino producto, nempe meritis Christi non est variatio; ergo neque in actione aut causalitate. Alioquin, si actio, quà Deus aliquid in tempore producit ex intentione alicujus finis, dicit in suo intrinsecò esse physico ordinem ad prædictum finem, sequeretur, actiones, quibus Deus in tempore producit res ejusdem speciei propter fines speciei diversos, esse in esse physico intrinsecò diversæ speciei, quòd est contra ipsos Adversarios. Atque ut actio variaretur ex variatione principiorum per se, non tamen inde sequitur, quòd actio varietur ex eo, quòd finis varietur; quia (inquit Felix sup.) licet verum sit, quòd si finis varietur, varietur etiam ex parte objecti cognitio, & intentio Dei: tamen neque divina cognitio, neque intentio Dei sunt principia physice influentia in res, quas producit ad extrà; sed actus divinus executivus voluntatis, qui invariatus semper manet ex parte objecti; & ad variationem actionis, quà Deus aliquid ad

Secundò.

Ad variationem actionis divine, non sufficit variatio qualiscumque principii.

extrà producit, non sufficit variatio qualicumque principii, sed necessaria est variatio principii influentis per se physice; v. g. Incarnationis actio eadem est, sive fiat ex intentione redimendi hominè, sive ad nobilitandam humanitatem; sicut in nobis eadem est largitio elemosinæ, sive hoc, sive illo fine fiat. Ita hic Auctor.

Respondent Adversarii: esse quidem semper variationem physicam in rebus, quando est novum decretum; sed nos sapè illam ignorare; nec mirum, quandoquidem finem ipsum, & intentionem Dei efficacem ignoremus. Sed contrà (auditis Felicem sup. n. 6.) quia si ex variatione objecti colligimus diversum decretum, si ignoramus variationem, etiam ignoramus decretum. Rursus: unde probatur, necessariam esse variationem physicam ad diversum decretum? Nam hoc negamus, & ipsi supponunt. Denique: contra hoc est; quòd ex intentione inefficaci Deus aliquid efficit ad extrà, secundum ipsos; & tamen ex tali intentione non potest oriri variatio physica in effectu; ergo datur diversum decretum sine physica variatione. Ita Franciscus. Respondet aliquis Adversario: semper dari variationem realem, si non positivam, saltem negativam; nam si, v. g. Incarnationem Deus voluisset propter redemptionem Angelorum, ita fuisset Incarnatio conjuncta redemptioni Angelorum, ut, si eadem Incarnatio fieret solum propter redemptionem hominum, jam non esset conjuncta eum redemptione Angelorum; siquidem una actio non potest habere duos fines totales, & ita quotiescumque variatur finis, etiam variatur Incarnatio; quia est conjuncta cum tali fine, & si finis deficiat, deficiet quoque conjunctio. Sed neque hæc responsio placeat Felici: quia (inquit) hæc variatio non est physica; sed solum est extrinseca denominatio proveniens in objecto ex tali fine, quam nos Scotistæ fatemur. Sic ille.

Et actum subjungit tertiam probationem nostræ Conclus. dicens num. 8. voluntas nostra potest ordinare in ratione finis, & mediis ea, quæ ordinata non sunt, sine mutatione physica in rebus ordinatis: ergo potiori jure poterit id Dei voluntas. Respondent Adversarii: hoc posse fieri à voluntate humana; quia ordinando ipsa mutatur, cum hoc fiat actu elicitò; Deus verò non elicit actus. Sed contrà (inquit Franciscus) voluntas Dei, ob suam infinitatem, efficit unice actu, quòd creata pluribus actibus: ergo si creata sine mutatione physica in objecto ordinat, etiam divina ordinabit. Ita Felix. Dices: Non datur transitus à contradictorio ad contradictorium sine mutatione physica in aliquo; sed Deus transit de non volente liberè ad volentè liberè: ergo cum in Deo non possit esse mutatio, necesse est, ut reperiat in objecto. Respondet Felix sup. num. 9. neg. Majorem: nam sufficit (inquit) quòd objectum modo sit volitum, quòd antea non habebat. Vide me de hoc argumento loco sup. citato num. 48. ac seqq. & spero, quòd nihil ultra desiderabis. Puto

Conclusio
voluntatis
divinæ
divisio

Puto (salvo meliori) quæ hæcenus dicta sunt satis superque ostendere probabilitatem nostræ Conclus. hoc notato, quòd non loquatur de quatumque variatione; sed de sola physica, ut patet ex ejus verbis; nam moralem seu novam denominationem extrinsecam admittimus, & hæc sufficit; v.g. volitio, quâ Deus

vult aliquem facere Regem, vel amicum, non infert nisi talem novam denominationem; neque aliquid physicum de novo debet in tali homine produci, ut patet in nobis. Affignant quidem Adversarii differentiam inter Deum, & hominem, sed insufficientem, ut jam ostendimus ex Felice.

SECTIO QUARTA. DE VARIIS DIVISIONIBVS DIVINÆ VOLUNTATIS.

Voluntas
beneplaciti
semper ali-
quo modo
est efficax.

ostquam egimus (utor verbis Feliceis sup. cap. 5. dist. 1. num. 1.) de existentia, quidditate, & qualitate divinæ voluntatis, solum restat, ut ejus quantitatem, scilicet divisiones varias declaremus; nam quàmvis certum sit, actum divinæ voluntatis esse unicum & indivisibilem; tamen propter suam infinitatem, & eminentiam pluribus æquivalere, & sic propter diversa objecta eum in plures partitur; eo planè modo, quo, suo loco ex varietate objectorum divisimus scientiam divinam, non quidem in plures scientias; sed in plures terminationes ejusdem scientiæ inadæquatas. Igitur dividitur hæc voluntas non quoad se, five in quantum est potentia; sed quoad actum secundum, vel potius, quoad terminationem ejus, ut parebit ex dicendis hæc Sectione. Sic itaque.

beneplaciti semper aliquo modo efficacem esse, adeòque semper aliquo modo impleri, ut patebit ex ipsis infra allegandis. Hinc autem ulterius consequenter sentire debent, qui, secundum dicta superius, nobiscum sentiunt, Deum simplici affectu & prorsus inefficaci diligere ens creatum in esse essentiaè spectatum; sentire, inquam, debent, propositam divinæ voluntatis divisionem non complecti omnem divinæ voluntatis actum; sed solummodò omnem ejus actum efficacem, cujus divisionem pro subiecta materia, in qua versabantur, explicando providentiam Dei, sufficere existimabant. Ita Theodor.

Voluntas
beneplaciti
semper ali-
quo modo
est efficax.

Et continuò infert: Immediatius ergo (supposità illà sententià) dividitur actus divinæ voluntatis in volitionem, & nolitionem; & utraque in simplicem, & efficacem; & efficax in antecedentem, & consequentem, ut optimè Scotus indicavit in Report. lib. 1. dist. 48. num. 11. in impressione Colonienfi, ubi sic ait ad nostrum propositum: *Ad tertiam questionem, cum queritur: Vtrum voluntas Dei semper impleatur, dico, quòd voluntas potest accipi, ut voluntas est potentia, vel ut est voluntatis velle (id est, actus voluntatis) vel ut est voluntatis signum, sicut dicitur, veritas est in intellectu, & in propositione, ut in signo. Adhuc voluntatis actus dividitur in volitionem, & nolitionem in nobis; quia volitio est quadam volitio positivè. Et utraque subdividitur: volitio in velle complacentia, sicut desperans de sanitate vult sanitatem, quia complacet sibi; sed non vult voluntate efficaci, quòd est velle efficax; sicut sperans sanitatem, vult eam efficaciter. Velle efficax subdividitur: aliud est intensum, ut cum homo vult cum ultimata potentia aliquid; aliud velle efficax remissum, ut cum quis vult aliquid efficaciter; non tamen secundum totum conatum: & omnibus eisdem modis distinguitur nolitio. Ex his ad propositum, volitio divina complacentia est respectu omnium aliorum a se; sed non habet voluntatem efficacem respectu impossibilium, nec respectu fiendorum, neque aliquâ volitione simplici vult mala: sed voluntate efficaci futura contingentia pro tempore, quo erunt, sed non pro alio; quia causa perfectè ultimata determinata, si non mutabilis, neque impedibilis ponit effectum pro illo tempore, pro quo vult determinatè effectum.*

3.
Alia divi-
siones vo-
luntatis de-
notat.
Scotus.

Subdivisio
volitionis
in efficacem
& inefficax-
com.

Objectum
divinæ vo-
luntatis
complacem-
tia.

CONCLUSIO I.

Voluntas divina dividitur æquivoce in voluntatem signi, & beneplaciti. Signa voluntatis assignantur præceptum, prohibitio, consilium, permissio, & operatio.

2.
Distinguitur
voluntas in
beneplaciti
& signi
quæ est
divisio.

Consentiunt Theologi (teste Smising Tract. 3. dist. 5. quæst. 2. num. 21.) divisionem voluntatis in beneplaciti, & signi esse divisionem æquivoceam, & voluntatem signi non esse voluntatem propriè; sed ita nominari eo modo, quo testamentum, seu scriptura testatoris voluntas testatoris appellatur; quia est signum voluntatis ejus. Ergo quia Deus præcipiendo, prohibendo, consulendo, permitiendo, operando, significat se quiddam velle, aut nolle impedire, præceptum, prohibitio, consilium, permissio, operatio Dei, divinæ voluntates signi nominantur: unde sola voluntas beneplaciti propriè est actus voluntatis in Deo. Consentiunt quoque; voluntatem